

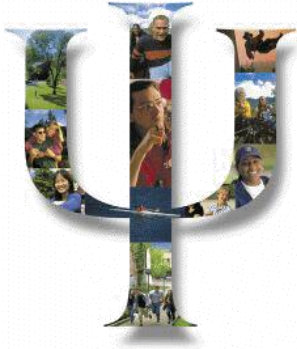
I. Ünite : PSİKOLOJİYE GİRİŞ

[Psikolojinin Konusu](#) | [Psikolojinin Amaçları](#) | [Psikolojide Yaklaşımlar](#) | [Çağdaş Psikolojide Uzmanlık Alanları](#) | [Psikolojide Araştırma Yöntemleri](#) | [Diğer Bilimlerle İlişkisi](#)

A. Psikolojinin Konusu

Psikolojinin Tanımı, Konusu

Psikoloji yunanca ruh anlamına gelen “*psyche*” ve bilgi anlamına gelen “*logos*” kelimelerinden oluşmuştur. Buna göre psikoloji ruh bilgisi anlamına gelir. İlk çağda Filozof Aristoteles tarafından bu anlamda kullanılmış ve uzun süre felsefenin içinde yer almıştır.19 yy.ın sonlarında bir bilim olarak gelişen psikoloji ruh açıklamalarını bir tarafa bırakmıştır. Çünkü ruh konusu gözlenebilen ve üzerinde deney yapılabilen bir konu değildir.

Psikoloji organizmanın (insan ve hayvanların) gözlenebilen ve ölçülebilen davranışlarını inceleyen pozitif bir bilimdir. Konusu; insan ve hayvan davranışları, bu davranışların altında yatan nedenler, davranışları ortaya çıkaran algı, düşünme, vb. zihinsel süreçlerdir. Psikolojinin konusunu daha iyi anlayabilmek için bilim, davranış ve zihinsel süreçler kelimelerini tanımlamakta yarar vardır.

Bilim: Belli bir alanda bilimsel yöntemle elde edilmiş düzenli sistemli bilgiler bütünüdür. Örneğin psikoloji belli bir alanda(davranış konusunda) bilimsel yöntemi kullanarak bilgi elde ettiği için bir bilimdir. Bütün bilimler kendi alanlarında bilimsel yöntemi kullanarak bilgi toplarlar.

Davranış: İçten veya dıştan gelen etkilere karşı organizmanın(insan veya hayvan) yaptığı tepkidir. Bu tepki vücut hareketleri(futbol oynamak, bisiklet binmek vb.) olabileceği gibi onlar kadar kolay gözlenemeyen duygular, düşünceleri de kapsayabilir. Davranışları içsel ve dışsal olarak ikiye ayırabiliriz. İçsel davranışlar düşünme, hayal kurma, hatırlama vb. doğrudan gözlenemeyen fakat çeşitli yollarla ölçülebilen tepkilerdir. Dışsal davranışlar ise doğrudan gözlediğimiz, yemek yemek, oturmak, koşmak, ağlamak vb. davranışlardır.

Psikoloji içsel yada dışsal tüm davranışlarla ilgilenir.

Zihinsel Süreçler: Psikolojik süreçler zihinsel ve hareketle ilgili süreçler olmak üzere ikiye ayrılır.Hareketle ilgili süreçler, insanın doğrudan gözlemlenebilen tepkileridir.Örneğin yemek yemek, yürümek gibi davranışlar doğrudan gözlenerek anlaşılır. *Zihinsel süreçler*, organizmanın doğrudan gözlenemeyen, ancak dolaylı yollarla gözlenip ölçülebilen davranışlarıdır.Kendi içerisinde ikiye ayrılır. Bilişsel süreçler (Zeka, öğrenme, düşünme, bellek, algılama vb. davranışları kapsar),ve duyuşsal süreçler (acı, sevgi saygı, korku, coşku ve kıskançlık gibi duygusal davranışlar) Zihinsel süreçler bilişsel ve duyuşsal süreçlerin tümüdür ve gözlenemez.

Psikolojik Süreçler:

1- Zihinsel süreçler

2- Hareketle ilgili süreçler: (yürümek, koşmak vb.)

Zihinsel Süreçler:

a.) duyuşsal süreçler (sevgi, nefret, saygı vb)

b.) bilişsel süreçler (düşünme, algılama, soyutlama, hayal kurma vb.)

Psikolojinin Amaçları

1-)İnsan Davranışlarını Tanımlama: Psikoloji öncelikle davranış kavramını ve bu kavram kapsamında ele aldığı konuları tanımlama amacı güder.Örneğin:Davranış nedir? Zeka nedir? Öğrenme nedir? vb.

2-)İnsan Davranışlarını Anlama ve Açıklama: Davranışları anlamak, davranışın ortaya çıkış nedenini bulmak ve neden- sonuç ilişkisi kurarak açıklamaktır.

3-)İnsan Davranışlarını Önceden Kestirebilme: Psikoloji insan davranışlarının nedenlerini ortaya koyduktan sonra, benzer durumlarda benzer davranışların ortaya çıkabileceğini önceden tahmin edebilir.

4-)İnsan Davranışlarını etkileyebilme ve Kontrol Etme: Bu aşamada davranışın istenen yönde gelişmesi için, ortaya çıkacak istenmeyen durumların, davranışların kontrol edilmesi ve önlenmesi amaçlanır. Bu amaç ruh sağlığını koruyucu önlemler alınması, davranış bozukluklarının(ruh hastalıklarının) tedavi edilmesi, bireyin davranışlarının eğitimle istenen yönde etkilenmesi gibi konuları içine alır.

Psikolojide Yaklaşımlar

Uzun yıllar felsefenin içinde kalan psikoloji **Wilhelm Wundt**'un ilk psikoloji laboratuvarını kurması ile (1879) bağımsız pozitif bir bilim haline gelmiştir. Böylece psikolojinin konusunun ve yönteminin ne olması gerektiği ile ilgili tartışmalar hız kazanmıştır. Bu çalışmalar sonucu psikolojide farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Psikolojide her yaklaşım insan davranışlarını açıklamada farklı bir bakış açısını dile getirir. Bunlara ekol de denir. Davranış farklı bir yönü ile ele alarak farklı yöntemlerle açıklamaya çalışır.

Strüktüalizm (Yapısalcı Yaklaşım): Wilhelm Wundt'un öncülüğünü yaptığı bu akım psikolojinin konusunun zihnin yapısı, bilinç denilen karmaşık yapının çözümlenmesi olması gerektiğini söylemiş, davranışı zihni oluşturan yapılar(öğeler) ile açıklamaya çalışmıştır.

Bilgi toplama yöntemi olarak **İçe bakış yöntemini daha çok kullanmışlardır**.

İçe bakış (İç gözlem) yöntemi: Bireyin kendi kendini gözlemleyip elde ettiği bilgileri araştırmacıya aktarmasıdır. Örneğin: Bir patlama sonrası kişinin ne hissettiğinin kişiye sorulması. Kişi kendini gözlemleyerek duygularını araştırmacıya aktarır.

Daha sonraları içebakış yöntemi kişinin kendi gözlemleriyle kendini değerlendirmesine dayandığı için taraflı bir yöntem olarak görülmüş ve bir çok psikolog tarafından reddedilmiştir. Çünkü bir bilim olan psikoloji tarafsız bilgi elde etmek zorundaydı.

Fonksiyonalizm (İşlevselcilik): Davranışların açıklanmasında zihnin yapısının değil, zihnin işlevlerini konu eden, psikolojinin konusunun zihnin ve davranışların işlevleri olması gerektiğini söyleyen yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre psikolojinin amacı bireyin içinde yaşadığı çevreye uyumunu sağlamak bireyin çevreye uyumuyla ilgili davranışlarını incelemek olmalıdır. Önemli temsilcileri **W.James** ve **J.Dewey**'dir

Bilgi toplama yöntemi olarak **içe bakış** ve **gözlemi** kullanmışlardır.

Gestalt (Bütünlük) Psikolojisi: Bu yaklaşım başta algı olmak üzere davranışla ilgili düşünme, öğrenme gibi zihinsel süreçlerin bir bütün olarak ele alınması gerektiğini savunur. Bütünün parçadan ayrı ve daha karmaşık olduğunu kabul ederler. Gestaltçıların bu görüşleri psikolojide özellikle algı ve öğrenme konusunda büyük yararlar sağlamıştır. Önemli temsilcileri: **W. Kohler**, **Koffka**, **M.Wertheimer**'dir

Bilgi toplama yöntemi **içe bakış**, **gözlem** ve **deneydir**.

Davranışsal (Deneysel) yaklaşım: Bu yaklaşıma göre psikolojinin konusu organizmanın gözlenebilir yada ölçülebilir davranışları olmalıdır. Davranışları açıklayabilmenin tek yolu da deney ve gözlemdir. Psikoloji bir bilim olmak istiyorsa deney ve gözlemi yöntem olarak kullanılmalıdır. Kesin bilgi elde etmenin tek yolu budur.

Bu yaklaşımı savunanlar içebakış yöntemini taraflı (sübjektif) bilgi topladığı için eleştirmişlerdir. Temsilcileri: **J.WATSON**, **İ. PAVLOV**, **E. THORNDİKE**, **F. SKINNER**

Ayrıca Skinner'in çalışmaları sayesinde psikolojinin konusu uyarıcı-tepki ilişkisine (U-T) indirilmiştir. Uyarıcının cinsi şiddeti ve tekrarı ile tepkinin kuvveti arasındaki ilişkiyi inceler. Davranışsal yaklaşımı savunanlara göre davranış uyarıcı-tepki ilişkisinde ibarettir. Buna göre psikologlar uyarıcı tepki ilişkisi içinde geçen zihinsel süreçleri dikkate almazlar.

Bu yaklaşımı savunan psikologların psikolojiye getirdiği en büyük yenilik, deney yöntemi ve araştırmalarda hayvanların kobay olarak kullanılmasıdır.

Bilgi toplama yöntemi **deney** ve **gözlemdir**.

Psikodinamik (Psikoanalitik yaklaşım): Kurucusu **Sigmund Freud**'tur. Freud, akıl hastalıklarının psikolojik nedenlerini incelerken "**Bilinçaltı**" nı keşfetmiştir. Freud ve arkadaşları psikoz ve nevrozların(akıl hastalıklarının) çoğunun, kişinin çocukluktan itibaren tatmin edilmemiş olan arzu ve ihtiyaçlarının baskı altına alınmasından, bilinç dışına itilmesinden meydana geldiğini öne sürmüşlerdir. Kliniklerde yaptıkları deneylerde bunu kanıtlamaya çalışmışlardır. Freud'a göre içsel yaşantılar bilinçlilik bakımından birbirinden farklı üç düzeyde bulunurlar. Bunlardan tam bilinç düzeyinde kişi, anılar, düşünceler, duygular gibi içsel yaşantıların farkındadır. Bilinç tam olarak aydınlıktır. İkinci düzey bilinç öncesidir, burası bilince yakın olan anıların, arzuların bir deposu gibidir. Kişi bunların farkında değildir, ama istediği anda bilinç alanına çıkabilir. Üçüncü düzey ise bilinçaltıdır. Burada kişinin istediği zaman bilinç alanına çıkaramadığı varlıklarından bile haberdar olmadığı duyguları, düşünceleri, anıları, dürtüleri bulunur. Bilinçaltında bulunan bu düşünceler yok olmazlar. Kişiyi rahatsız eder, davranışlarını şu ya da bu şekilde etkilerler. Bilinçaltı düşünceleri rüya ve hayallerde ortaya çıkar.

Buradan hareketle Freud'a göre insanın ruhsal yapısı(kişilik) üç bölümden oluşur.Bunlar bilinçaltı(id), bilinç(ego) ve bilinç üstü (süper ego) dur.

Bilinçaltı: Kişinin zihninde bulunan fakat farkında olmadığı dürtüler, tutumlar ve yaşantıların(kötü anı ve olayların) olduğu alandır. Bu dürtülerden en önemileri cinsellik ve saldırganlıktır. Bu dürtüler ve yaşantılar(kötü anı ve olaylar) Freud'a göre farkında olmadan davranışlarımıza yön verir. Örneğin

hoşlanmadığımız bir toplantıyı unutmamız, geçmişte canımızı sıkan bir kişinin ismini hatırlayamamız bir rastlantı değildir. Nedeni bunları bilinçaltına bastırmamızdır. Bilinçaltındaki olaylar kendini rüyalarda gösterir.

Bilinç: Kendimizden ve çevremizden haberdar olduğumuz bilinçlilik alanıdır. Bilinçaltı ile bilinç üstü arasında dengeyi sağlar.

Bilinç üstü(Süper ego):Toplumdan öğrendiğimiz kurallar ve yasaklamalardan oluşan yönümüzdür. Ahlak kuralları, adetler, gelenekler vb. kuralları içerir.

Psikodinamik yaklaşıma göre ruhsal bozuklukların nedenleri bilinçaltından kaynaklanan nedenlerdir.

Psikodinamik(psikoanalitik) yaklaşıma göre psikolojinin konusu bilinçaltı ve kişilik olmalıdır. Psikolojinin amacı kişilikte meydana gelen aksaklıkları tedavi etmek olmalıdır.

Bilgi toplama yöntemi olarak bilinçaltı hakkında bilgi veren hipnoz, rüya yorumlaması, vak'a incelemesi ve klinik yöntemi(serbest çağrışım, psikanaliz) kullanmışlardır.

Freud'dan sonra Alfred ADLER, C.JUNG, Anna FREUD, Karen HORNEY, Erick FROM gibi psikologlar bu yaklaşımı bazı farklılıklarla geliştirerek devam ettirmişlerdir.

Hümanistik Yaklaşım: Temsilcileri A.MASLOW ve C. ROGERS'tir. *Bu yaklaşım davranışı bireyin iç dünyası ile(kendine özgü duygu ve düşünceleri ile) açıklamaya çalışır.* Her insan ayrı bir dünyadır ve değerlidir. Her insanın farklı duygu ve düşünceleri, istek ve arzuları vardır. Bunları bilmeden davranışları açıklamak imkansızdır. Psikoloji insanları tek tek ele almalıdır.

Hümanistik yaklaşım deneyi reddeder. Bireyin iç dünyası hakkında bilgi toplayabileceğimiz **içebakış yöntemi**ni kullanır. Onlara göre deneyle insan davranışları açıklanamaz. Bu nedenle davranışsal yaklaşımı içi boş organizma yöntemi olarak suçlamışlardır.

Bilişsel yaklaşım: Bu yaklaşım insan davranışlarını açıklamada bilişsel süreçlerin(algılama, hatırlama, düşünme vb.) önemine işaret etmişler psikolojinin konusunun bu süreçlerin incelenmesi olması gerektiğini söylemişlerdir. Çünkü bireyin gösterdiği davranışlar bilişsel süreçlerle yakından ilişkilidir. Temsilcisi **J.Piaget**'dir.

Bu yaklaşımı savunan psikologlar yöntem olarak deneysel yöntemi kullanırlar.

Biyolojik Yaklaşım: Biyolojik yaklaşım insan davranışlarını hormonların çalışması, karmaşık sinirsel süreçler, kanın kimyasal yapısı, hormonlar vb. biyolojik(bedensel) faktörlerle açıklamaya çalışır. En önemli temsilcisi **Adolf MEYER**'dir. Biyolojik süreçler(organik nedenler) ile davranış arasındaki ilişkiyi inceler. Örn: saldırgan davranışların nedenini hormonların az ya da çok salgılanışı, sinir sistemi gibi biyolojik(organik) nedenlerle açıklamaya çalışırlar.

Yöntem olarak deneysel yöntemi kullanırlar.

ÇAĞDAŞ PSİKOLOJİDE UZMANLIK ALANLARI

Wilhelm Wund'un ilk psikoloji laboratuvarını kurmasından sonra psikoloji çalışmaları hızlandı. Bu çalışmalar sırasında bazı psikologlar bazı psikoloji konularında uzmanlaştılar. Bunun sonucu olarak uzmanlık alanı dediğimiz psikolojinin alt dalları ortaya çıktı. Bu alanları deneysel ve uygulamalı olarak ikiye ayırabiliriz.

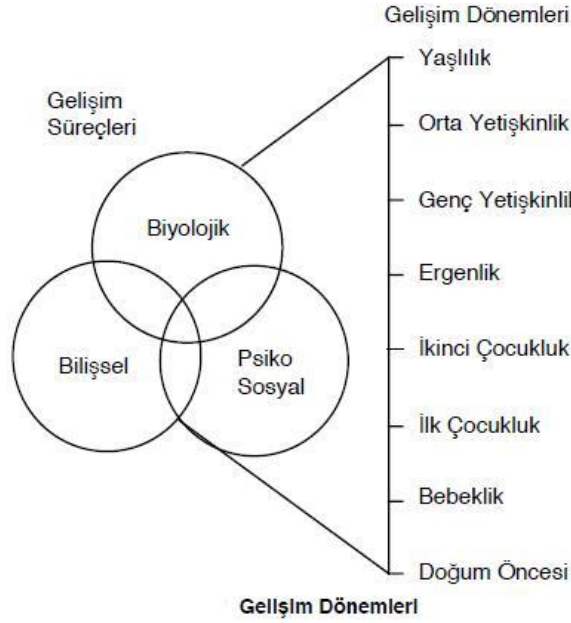
a-)Deneyisel alanlar

Bu uzmanlık alanları duyum, algı, öğrenme vb. davranışla ilgili konularda sadece teorik bilgi toplayan alanlardır.Çalışmaların uygulamada ne gibi yararlar sağlayacağı onları ilgilendirmez.

Sosyal Psikoloji: Bireyin grup içinde ki davranışını konu eder.Bireyin davranışındaki toplumsal etkiyi araştırır.İnsanın içinde bulunduğu toplumdan nasıl etkilendiği, diğer bireyleri nasıl etkilediği ile ilgilenir.Örneğin bir Türk yemek yerken çatal, kaşık, bir Japon ise çubuk kullanır.Bu davranışlar toplumdan kazanılan ve sosyal psikolojiyi ilgilendiren davranışlardır.

Psikometrik Psikoloji: Psikolojide kullanılan çeşitli testlerin oluşturulması, geliştirilmesi, güncellenmesi konuları ile ilgilenir.Çeşitli alanlardaki psikologların kullanacağı ölçme araçlarını ortaya koyar.

Kişilik Psikolojisi: Bireyin kişiliğini konu edinir.Kişiliğin oluşumunda rol oynayan etkenleri araştırır.

Gelişim Psikolojisi: Bireyin doğumdan ölümüne kadar yaşa bağlı davranış değişikliklerini inceler. Bireyin her yaşta geçirdiği fiziksel ve zihinsel davranış değişikliklerini konu edinir. Bebeklik,Çocukluk, ergenlik, yetişkinlik psikolojisi gibi alanlara ayrılmıştır.

DeneySEL Psikoloji: Duyum, algı, öğrenme, bellek, güdü ve davranış gibi davranışları etkileyen psikolojinin temel süreçleri ile ilgili deneyler yaparak bilgi edinmeyi amaçlayan bir alandır.

Bilişsel Psikoloji: Bellek, algılama hatırlama ve unutma, düşünme, problem çözme gibi bilişsel süreçlerle ilgili deneyler yapar teorik bilgileri toplar.

Fizyolojik Psikoloji: Biyolojik süreçlerle (kanın kimyasal yapısı, duyu organları, sinir sistemi, hormonlar vb.) davranış arasındaki ilişkiyi inceler.Bu alana özellikle biyolojik yaklaşımı benimseyen psikologlar önem verir.

Eğitim Psikolojisi: Eğitim ve öğretimde verimliliğin artırılması için araştırma ve deneyler yaparak bilgi toplar. Bu alanda elde edilen bilgilerin toplumda uygulamaya geçirildiği için eğitim psikolojisi uygulamalı alanlarda da verilmiştir.

b-)Uygulamalı Alanlar

Bu alanlar deneySEL psikoloji gibi araştırmaya değil, daha çok araştırmaların uygulanması ile ilgili alanlardır.Burada amaç deneySEL alanlarda elde edilen bilgilerin günlük hayatta kullanılmasını sağlamaktır.

Eğitim Psikolojisi: DeneySEL alanlarda elde edilen eğitim ve öğretimin verimliliğini arttırmaya yönelik bilgilerin uygulanması ile ilgili çalışmalar yaparlar. Bu alan sayesinde öğretim programları öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre düzenlenmiş, ezberci yöntemlerden vazgeçilerek araştırmayı özendiren yöntemler benimsenmiştir.

Rehberlik Psikolojisi: Bireye yaşamın değişik alanlarında yol göstermeyi ve bilgilendirmeyi amaçlar.Örneğin bireylere yeteneklerine uygun meslek seçmede yardımcı olur.

Endüstri ve Ticaret Psikolojisi:Bir işe en uygun personelin seçimi, işyerinde üretimin artırılması,çalışma koşullarının iyileştirilmesi, reklam,satış, vitrinlerin düzenlenmesi vb. sanayi ve ticaretle ilgili konularda psikolojini bulgularından yararlanmayı amaçlayan uzmanlık alanıdır.

Klinik psikoloji: Ruhsal bozukluklarının teşhis ve tedavisi ile uğraşan psikoloji dalıdır. Bireylerin davranış bozukluklarını tedavi ederek bireylerin toplumla daha uyumlu olmalarına çalışır.

Dikkat: Psikiyatri ile Klinik psikolojinin konusu aynıdır. İkisi de Ruhsal bozukluklarının teşhis ve tedavisini konu edinir. Farkları ise; Klinik psikoloji psikolojinin, psikiyatri ise tıp biliminin alt dalıdır.

Ayrıca çoğu kimse **Psikolog ile psikiyatrist arasındaki farkı** karıştırır. Psikolog 4 yıl psikoloji, psikiyatrist ise 6 yıl tıp eğitimi alır. Ayrıca psikolog sadece terapi(konuşma tedavisi) yapar. Psikiyatrist ise hem terapi hem de ilaç, ameliyat gibi tıbbi

yöntemler kullanabilir.

Diğer uygulamalı psikoloji alanları, Hukuk - Adalet, Spor, Askerlik Psikolojileridir.

PSİKOLOJİDE ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

Bilimin amacı doğayı tanımak, onlarla ilgili olayları açıklamaktır. Bilimlerin kendi alanları ile ilgili bilgi toplamak için izledikleri sistemli bilgi edinme yoluna **bilimsel yöntem** denir. Bilimlerin kullandığı yöntem bilimsel yöntemdir.

Bilimsel yöntemin temel aşamaları şunlardır.

Araştırma konusunun saptanması ve Gözlem: Araştırma konusu belirlenir. Sonra bu konu ile ilgili gözlem yapılır.

Hipotez(varsayım): Gözlenen olaylar sonrasında olaylar arası ilişkileri açıklayacağı tahmin edilen geçici iddialar araştırmacı tarafından ortaya atılır. Araştırmacının olayların nedenleri ile ilgili tahminlerde bulunduğu aşamadır.

Deney: Kurulan varsayımları doğrulamak için çeşitli deneylerin yapıldığı aşamadır. Varsayımlar deneyle doğrulanırsa teori yada yasa olur.

Kuram(Teori): Kısmen doğrulanmış hipotezlerden oluşan açıklamalar bütünüdür.

Yasa(kanun): Teorinin kesinleşmiş halidir.

Gözlem aşamasında olay ve olgular betimlenir. Bu yüzden gözlem bilimsel yöntemin betimleme aşamasıdır. Betimlemede olay ve olgular arası ilişkiler belirlenir, kayıt edilir. Hipotez, deney, kuram ve yasa aşamalarında ise açıklama yapılır. Yani olay ve olguların oluş nedeni ortaya konulur.

Bilimsel yöntemin dayandığı iki genel yöntem(akıl yürütme yolu) vardır. Bunlar tümdengelim ve tümevarımdır. **Tümdengelimde** zihin genelden özele, **tümevarımda** ise özelden genele akıl yürütür. Tümdengelim örneği: Bütün kuşlar uçucudur; serçe bir kuştur; o halde serçe de uçucudur. Tümevarıma örneği: Serçe bir kuştur uçar; karga bir kuştur uçar; martı bir kuştur uçar....; o halde bütün kuşlar uçar.

Psikoloji davranışları anlamak ve açıklamak için genel yöntemlerin yanında alanına uygun birçok yöntem ve araştırma tekniği kullanır. Bunların başlıcaları şunlardır.

a-)Betimleyici ve tanımlayıcı yöntemler

Araştırma konusu içine giren olguları ve olayları betimleme yani ilişkileri belirleme, sınıflandırma ve kaydetme amacı güden yöntemlerdir. Açıklama yapmaz.

1-)Tarama Yöntemi: Çeşitli sorunlarla ilgili geniş kitlelerin görüşlerini almaya yönelik bir araştırma türüdür. Başlıcaları test ve ankettir.

Test: İnsan davranışlarının bazı yönlerini ölçmeyi amaçlayan araçlardır. Yetenek, zeka, kişilik, ilgileri, tutumları vb. ölçerler.

Anket: Belirli konularda ilgili kişilerin duygu, düşünce ve görüşlerini almak için uygulanan bir yöntemdir. Sorular yazılı olarak yöneltilir.

2-)Doğal Gözlem: Araştırmacının gözlediği olaya hiç müdahale etmeden olanı olduğu gibi gözlemesidir. Örneğin: Psikologun okul bahçesindeki öğrencilerin davranışlarını müdahale etmeden izlemesi.

Dikkat: Doğal gözlemin tersi sistematik gözlemdir. Sistematik gözlem bir plan dahilinde yapılan yer ve zaman şartlarının araştırmacı tarafından belirlendiği gözlemdir. Bu gözlemler için laboratuvar vb. alanlar oluşturulmuştur. Gözlenenler gözlemlenilen farkındadır.

3-)Görüşme: Karşılıklı konuşmadır.Bu konuşma bir kişi ile olabileceği bir grupta da olabilir.Psikolog tarafından sorulan sorular ve bunlara verilecek cevapların değerlendirilmesi,psikolog tarafından yapılacağı için öznel(tarafalı)bir yöntem kabul edilir.Son yıllarda bu taraflılığı azaltmak için soru cetvelleri hazırlanmış,tüm psikologlar aynı sormaktadır.

4-)Vak'a İncelemesi: Bireyin geçmişte yaşadığı önemli olayları öğrenmek amacı ile bireyin kendisi ve yakın çevresi ile konuşulmasıdır.Burada asıl amaç bilinçaltını etkileyen olayları öğrenmektir.Bu yöntemi daha çok psikodinamik (psikoanalitik) yaklaşımı savunan psikologlar kullanırlar.

b-)Korelasyonel yöntemler

Korelasyon iki dizi puan yada değer arasındaki ilişki miktarıdır. Psikolojide değişkenler arasındaki ilişki miktarını ölçmek amacıyla kullanılır. (Değişken: Durumdan duruma değişebilen özelliklerdir. Zeka, yaş, öğrenme gibi) Örnek: Zeka - öğrenme; ders çalışma- başarı vb. Korelasyonun üç çeşidi vardır. Bunlar **pozitif ve negatif ve Nötr** (sıfır) korelasyonlardır. Eğer değişkenler birlikte artıp birlikte azalıyorsa pozitif; değişkenlerden birisi artarken diğeri azalıyorsa negatif korelasyon;değişkenler arasında hiçbir ilişki yoksa (nötr) korelasyon söz konusudur. Korelasyon katsayısı (ilişki miktarı) -1 ile +1 arasında olup, sıfıra yaklaştıkça azalır, sıfırdan uzaklaştıkça artar.

Örnek: Tekrar etme - öğrenme ===>Pozitif Korelasyon (Tekrar sayısı arttıkça öğrenme artar.)

Gürültü-Dikkat ===>Negatif korelasyon (Gürültü arttıkça Dikkat azalır.)

Şişman olmak - zeka ===>Sıfır korelasyon (Şişman olmakla Zeka arasında ilişki yoktur)

c-)Deneyel Yöntemler

Deney; olayların araştırmacının hazırladığı koşullarda (laboratuarda) yapay olarak tekrarlanmasıdır. Ortaya atılan hipotezlerin doğrulanması amacıyla yapılır.

Deneyel yöntemin en belirgin özelliği deney yoluyla değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Deneyel yöntemi anlamak için değişken, bağımsız değişken, bağımlı değişken, deney grubu, kontrol grubu kavramlarını iyi bilmek gerekir.

Değişken: Gözlenebilen ve farklı değer alabilen özelliklerdir(Örn:Öğrenme, yaş, zeka vb.)

Bağımsız değişken: Bir araştırmada etkisi incelenen özellik yada değiştirilen özellik

Bağımlı değişken: Bağımsız değişkene bağlı olarak değişen özellik.

Bir deneyde bağımsız değişken neden,bağımlı değişken ise sonuçtur.Örn:Tekrar etmenin unutmaya etkisinin incelendiği bir araştırmada:

Tekrar etme (neden)====>bağımsız değişken; unutmama(sonuç)====>bağımlı değişkendir.

Deney grubu: Bir araştırmada bağımsız değişkenin uygulandığı grup.

Kontrol grubu: Bir araştırmada bağımsız değişkenin uygulanmadığı grup.

Örnek: Gürültünün başarı üzerindeki etkisinin incelendiği bir araştırmada yaş ve zeka bakımından birbirine eşit iki grup seçilmiş,iki gruba da ezberlemeleri için bir metin verilmiştir.Birinci grupta yer alan bireyler gürültülü bir ortamda ,ikinci grupta yer alan bireylerin ise sessiz bir ortamda metni çalışmalarını sağlamıştır.Sonuç olarak birinci grubun ikinci gruba oranla daha başarılı olduğu görülmüştür.

Bu deneyde gürültü (etkisi incelenen değişken) **bağımsız**, başarı (bağımsız değişkene bağlı olarak değişen değişken) **bağımlı değişkendir**.Gürültülü ortamda çalıştırılan grup (birinci grup) deney grubu, sessiz ortamda çalıştırılan grup ise(ikinci grup) kontrol grubudur.

PSİKOLOJİNİN DİĞER BİLİMLERLE İLİŞKİSİ

Bilimleri doğa bilimleri, insan bilimleri ve formel bilimler olarak 3'e ayırabiliriz.(Psikolojinin en çok ilişkili olanlar aşağıda verilmiştir.)

Doğa bilimleri: Doğadaki varlıkları ve olayları neden sonuç ilişkisi içinde inceleyerek genellemelere(yasalara) ulaşmayı amaçlayan bilimlerdir.Psikolojinin en çok ilişki içinde olduğu doğa bilimleri biyoloji ve tıptır.

Biyoloji: Biyoloji insan bedeni bilgi veren bir bilimdir. Psikoloji daha çok biyolojinin alt dalı Fizyoloji ile ilişki kurar. Fizyoloji canlılarda yaşamsal etkinliklerin nasıl yerine getirildiğini, doku ve organların nasıl çalıştığını inceleyen bir bilimdir. Fizyoloji; Sinir sistemi,duyu organları, iç salgı bezlerinin işlevlerini inceleyerek davranışların açıklanmasında psikolojiye yardımcı olur.

Tıp: Bazı hastalıkların sebebi psikolojiktir.Örneğin birçok kalp hastalığının önemli nedenlerinden birisi psikolojik nedenlerdir.Bu nedenlerin araştırılmasında tıp psikolojiden yardım alır.

Aynı şekilde Bedensel sağlığı ruh sağlığını da (Psikolojik yapıyı) etkiler. Bu konuda da psikoloji tıp tan yardım alır.Psikolojinin en çok ilişki kurduğu tıbbın alt dalı **psikiyatridir**. Psikoloji hem normal hem de anormal davranışları inceler.Psikiyatri ise sadece anormal davranışları(davranış bozukluklarını) konu edinir.Psikoloji ve psikiyatri anormal davranışların (davranış bozukluklarının)teşhis ve tedavisinde birbirleriyle bilgi alış-verişinde bulunurlar.

Psikoloji bunların yanında **anatomi** (insanın beden yapısını ve işleyişini inceleyen bilim), **Kimya**(insan bedenindeki ve çeşitli nesnelerin yapısındaki maddeleri inceleyen bilim) gibi bilimlerden de insan davranışlarının nedenlerinin araştırılmasında yardım alır.

İnsan bilimleri: İnsan ve toplumu tarihsel gelişim süreci içinde yapıp ettiklerini inceleyen bilimlerdir.Psikolojinin en çok ilişki kurduğu insan bilimleri sosyoloji ve antropolojidir.

Sosyoloji : Sosyoloji toplum bilimidir. Toplumda insanlardan oluştuğuna göre sosyoloji psikoloji ile yakından ilişkili bir bilim dallarıdır. Psikoloji toplumun birey davranışları üzerinde yaptığı etkinin araştırılmasında sosyolojiden faydalanır. Her iki bilim dalının ortak ürünü olarak sosyal psikoloji doğmuştur.

Sosyal psikoloji; bireyin toplum - grup içerisindeki davranışlarını, toplumun bireyin davranışına etkilerini inceleyen bir bilimdir.

Antropoloji: Antropoloji ilkel insanların bedensel özelliklerini (ırkları) ve yaşayışlarını(kültürlerini) konu edinir. Fiziksel ve kültürel olmak üzere ikiye ayrılır. Özellikle kültürel antropoloji eski kültürleri inceleyerek ilkel insanlarla uygar insanların davranışlarının karşılaştırılmasında psikolojiye yardımcı olur.

Formel Bilimler: Doğada var olmayan yalnız düşüncede var olan objeleri (nesneleri) konu alan konusu soyut bilimlerdir. Psikolojinin en çok ilişki kurduğu formel bilim *matematiktir*. Psikolojide olaylar arasındaki ilişkiler matematiksel olarak ifade edilir. Bu matematiksel ifadeler istatistiksel yöntemlerle yorumlanır. *İstatistik biliminden* test görüşme vb. yollarla elde edilen verilerin sınıflanıp yorumlanmasında yararlanır.

Bu ünite ile ilgili [Değerlendirme Çalışmasını](#) (Quiz)tamamlayınız.

[AÖL - Psikoloji Notlarından I.Ünite >>>](#)

